

Rams de flors	U dels elements que portaven les hortolanes amb motiu de la festa dels Sants de la Pedra, tal i com es celebrava en Barcelona, segons com la descriu Joan Amades (en el <i>Costumari català</i>), quan parla sobre l'Església del Pi, una de les esglésies relacionades amb els Sants de la Pedra, com a mínim, des del segle XIV.
Recapta	Acció de recaptar, de recollir fons per a la festa, que té lloc, per exemple, el mateix dia de la festa, com ara, en Camporrells i en Banyoles. CUIT. POP.: En Banyoles, originàriament, es feia de forment, com escriu el capellà Martirià Brugada i Clotas, en l'article <i>Banyoles. Festa del Terme en honor als sants Abdon i Senén</i> , tret del llibre <i>Aplecs, fires i festes del Pla de l'Estany</i> , facilitat per Miquel Rustullet.
Regne	Domini d'un rei. ETIM.: del llatí <i>regnu</i> mat. sign., deriv. llatí de <i>rex, regis</i> "rei".
Regne de València	Nom que rep l'històric regne que formà part de la Corona d'Aragó i que abastava gran part de l'actual País Valencià. Jurídicament va existir des de l'entrada en vigència dels Furs de València (1261) fins al Decret de Nova Planta de 1707. Aquest terme es va utilitzar, a nivell administratiu, fins a 1833, quan tingué lloc la divisió provincial espanyola i començà a ser substituït pel de <i>Región Valenciana</i> . A hores d'ara, encara hi han persones que l'utilitzen a nivell popular, com també es fa, per exemple, per a celebracions, com ara, la <i>Cavalcada del Regne</i> , durant les festes de Falles. Informació treta de Viquipèdia (https://ca.wikipedia.org/wiki/Regne_de_Val%C3%A8cia).
Religió	Sistema de creences i pràctiques que tenen com a objectiu retre culte a la divinitat. ETIM.: del llatí <i>religione</i> mat.sign.
Religiós	Pertanyent o relatiu a la religió. Que sent i practica la religió. Home o dona que ha professat en una orde religiosa i està subjecte a la regla corresponent. ETIM.: del llatí <i>religiosu</i> mat. sign.
Religiositat	Qualitat de religió; observança de les pràctiques religioses, disposició per als sentiments religiosos.
Relíquia	Vestigi d'una cosa passada.

	ETIM.: del llatí <i>reliquia</i> mat. sign., procedent del llatí <i>reliquiae, -arum</i> “coses que resten”, deriv. llatí de <i>relinquere</i> “abandonar”.
Reliquiari	Capsa, estoig, on es conserva una relíquia o relíquies.
Rescat	Cercavila que té lloc en Camporrells (la Llitera), per a recaptar diners per a sufragar despeses de la festa major, la dels sants Abdó i Senent.
Retaule	Obra d'arquitectura, amb escultures, pintures, que compon la decoració d'un altar.
Revetlla	Festa que es fa la nit que precedeix certes diades, és a dir, determinades festes memorables.
Ritu	Cerimònies pròpies d'una cultura, d'una religió, d'un culte. CULT. POP.: <i>Ritu d'iniciació</i> . ETIM.: del llatí <i>ritu</i> “ritu, costum”.
Rodella	Rogle, figura circular. Escut circular que es portava amb el braç esquerre per a protegir el pit de qui combatia amb espasa. En algunes danses populars, disc de fusta, petit, amb un agafador de corretja en la part posterior, que els balladors porten embraçat i el fan topar a les rodelles d'altres balladors produint un so sec; aquesta rodella també s'anomena <i>tap</i> , per la semblança que té amb una tapadora de gerra. Conjunt de trenta-dues garbes posades formant cercle, amb les espigues cap a fora. ETIM.: del llatí <i>rotella</i> “rodeta”. CULT. POP.: En la comarca del Vallespir hi ha una celebració religiosa coneguda com <i>Processó de la Rodella</i> o, també, <i>Ofrena de la Rodella</i> . Té lloc cada 30 de juliol, està dedicada als sants Abdó i Senent i es desenvolupa entre les poblacions de Montboló i Arles, de la comarca del Vallespir (Catalunya Nord). V. PROCESSÓ DE LA RODELLA.
Roma	Ciutat dels Estats Pontificis, on residia el papa i a què es traslladà l'abat Arnulf (957-963) per a demanar permís al Papa, per a traslladar a Arles les relíquies dels sants Abdó i Senent.
Romeria	Peregrinació devota. Peregrinació, especialment la que es fa per devoció a un santuari. Romiatge. ETIM.: del llatí <i>romer</i> “romeu”, amb canvi de terminació de <i>romeu</i> (procedent del llatí <i>romaeus</i> , deriv. del grec <i>romaios</i> “romà”) a <i>romer</i> . Durant molts segles, es donava en l'Imperi Bizantí el nom de <i>romer</i> als occidentals que el travessaven per a anar en peregrinació a Terra Santa i, posteriorment, s'ha donat als qui ho feien a Sant Jaume de Galícia o a Roma.

	<p>La informació referida al significat de la paraula <i>romaios</i> figura en http://etimologias.dechile.net/?romeri.a. El 13 de març del 2020 no es podia accedir a la informació a través d'aquest enllaç.</p> <p>CULT. POP.: Com a exemple de romeria, tenim la dels Sants de la Pedra de Benimaclet, una de les zones de la Ciutat de València, com podem llegir en el document <i>Romeria dels Sants de la Pedra de Benimaclet</i> (http://pobledebenimaclet.blogspot.com/2016/09/romeria-dels-sants-de-la-pedra-en.html).</p>
Rosari	<p>Acte de devoció en què es commemoren els quinze misteris de la Mare de Déu, dividit en tres parts: misteris de goig, de dolor i de glòria.</p> <p>En un correu de Miquel Rustullet, del 19 de juny del 2018 em deia que en el Terme (on els sants Abdó i Senent són els patrons), u dels actes que hi ha és resar el Rosari.</p>
Rotllo de pa amb llavors d'anís	<p>U dels regals que es fa, en Benlloc (la Plana Alta), als romeus que apleguen a l'ermita, després d'haver eixit des de la parròquia (d'on parteixen els Sants de la Pedra) fins a l'ermita.</p>
Sant de vot	<p>Sant que es tria per votació popular.</p>
Sant Galderic	<p>Sant anomenat també Galdric, que va viure nàixer la primera mitat del segle IX a prop de Carcassona (Llenguadoc) i que morí al voltant de l'any 900.</p> <p>En un article, molt interessant, de la web de la <i>Fundació Terrassenca Sant Galderic</i> (de Terrassa), podem llegir: “<i>Va viure fent de pagès i es va distingir per ser un bon treballador i saber treure profit de les coses ajudant a tots aquells que ho necessitaven. Estimava la feina i manifestava un gran sentiment de religiositat i d'amor a la naturalesa. Va morir al voltant de l'any 900 i, en el concili de Narbona (990) va ser canonitzat i reconegut com a patró de la pagesia.</i></p> <p>(...) <i>L'any 1015, acabades les obres de Sant Martí del Canigó, el comte Guifré II, fundador del monestir benedictí, hi feu portar les relíquies del sant. Des d'aleshores i durant diversos segles, els pagesos del Rosselló organitzaven nombroses peregrinacions amb les seves relíquies fins el mar passant per Perpinyà, invocant el sant contra la secada, la pesta i altres calamitats.</i></p> <p>(...) <i>Els pagesos catalans, sobretot els de la Catalunya vella, el varen venerar com a patró fins al segle XVII.</i></p> <p><i>L'origen de la postergació de Sant Galderic està relacionada amb el Concili de Trento (1545-1563) en el qual es va facultar els reis per nomenar bisbes. Així doncs, a partir del segle XVII, van començar a sovintejar els bisbes i abats d'origen castellà”, sobretot, arran de la canonització de Sant Isidre Llauredor (1622), castellà.</i></p> <p><i>“A partir de finals del segle XX s'inicià el moviment actual de</i></p>

	<p><i>recuperació del patró més antic de la pagesia a Catalunya”.</i></p> <p>La seua festivitat té lloc el 16 d'octubre.</p> <p>Informació treta de l'apartat <i>La seva història</i>, dins de la web de la <i>Fundació Terrassenca Sant Galderic</i>: http://www.fundaciosantgalderic.cat/santgalderic/la-seva-historiaa.</p>
Sant Isidre Llaurador	<p>Fou un camperol de Madrid que va viure entre 1080 i 1130. Fou canonitzat i, després, declarat sant, en el primer quart del segle XVII. En Catalunya i, en menor mida, en el País Valencià, va substituir als sants Abdó i Senent, com també a Sant Galderic i Sant Medir, com a patrons tradicionals.</p> <p>Es festeja i es celebra, especialment, en Espanya, Sardenya i els països sud-americans. La seua festivitat té lloc el 15 de maig.</p> <p>Fou el patró més venerat pels pagesos en Catalunya des del segle XVII fins a mitjans del segle XX.</p> <p>Informació treta de Viquipèdia (https://ca.wikipedia.org/wiki/Isidre_el_Llaurador) i de l'article <i>Altres patrons pagesos</i>, de la web <i>Fundació Terrassenca Sant Galderic</i>.</p>
Sant Medir (3 de març)	<p>Llaurador que vivia molt a prop de Barcelona i que, segons diu la tradició, estava sembrant faves quan passà el bisbe Sever (segle VII), qui fugia dels seus perseguïdors. Miraculosament, les faves floriren de manera instantània i, quan arribaren els que el seguïen, Medir els digué que el bisbe havia passat quan sembrava les faves i aquells quedaren desorientats.</p> <p>Actualment, les colles de Sant Medir de l'antiga vila de Gràcia de Barcelona organitzen una popular cavalcada i un multitudinari aplec a l'ermita dedicada al sant, situada en la serra de Collserola (terme de Sant Cugat del Vallès).</p> <p>Quant a la seua existència, com podem llegir en Viquipèdia, <i>“No hi ha dades ni proves de l'existència real de Medir. Les circumstàncies en què es crea la llegenda fan creïble que es tractés d'una mixtificació sorgida arran de la confusió amb Sant Emeteri i la necessitat d'ornamentar la llegenda de Sant Sever”.</i></p> <p>Informació treta de l'article <i>Altres patrons pagesos</i>, de la web <i>Fundació Terrassenca Sant Galderic</i>, i de Viquipèdia (https://ca.wikipedia.org/wiki/Festa_de_Sant_Medir i https://ca.wikipedia.org/wiki/Medir_de_Barcelona).</p> <p>Sobre la llegenda també està en <i>La llegenda de Sant Medir de Barcelona</i> (https://www.barcelona.cat/culturapopular/ca/noticia/infobarcelona-cala-llegenda-de-sant-medir-de-barcelona_150092).</p>
Santedat	<p>Qualitat de sant. Tractament honorífic que es dona al Papa.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>sanctitate</i> mat. sign.</p>

Santets de la Pedra	<p>Nom familiar que reben Sant Abdó i Sant Senent en alguns llocs.</p> <p>CULT. POP.: En algunes fonts podem llegir <i>Sant Nin i Sant Non, els santets de la Pedra són</i>, com ara, en l'article <i>Ermita de Sant Isidre de Beneixama</i> (https://ca.wikipedia.org/wiki/Ermita_de_Sant_Isidre_de_Beneixama).</p>
Santos de la Caldera (o Santos de Calaparra)	<p>Nom familiar que reben els Sants de la Pedra, en Calasparra, població murciana on, amb motiu de la celebració de la festa dels Sants Abdó i Senent, es proporciona menjar que es fa en un caldera a totes les persones, a manera de repartiment. Ja es feia en el 1765, com es pot llegir en l'obra <i>La vida portentosa, y sagrada novena de los santos martyres, y Exclarecidos Reyes, S. Abdón, y Senén, Patronos de la Villa de Calasparra</i>, del P. Fr. Sebastián Saez (de 1765), publicada en Internet (en pdf).</p>
Sants de la Pedra	<p>Nom familiar i molt popular que reben Sant Abdó i Sant Senent, sobretot, en el País Valencià. També se'ls coneix, sobretot en Catalunya, com Sant Nin i Sant Non i, en les Illes Balears, com Sant No i Sant Ne.</p>
Sants Màrtirs	<p>Nom que també reben els Sants de la Pedra, encara que sol ser minoritari.</p>
Santuari	<p>La part més alta d'un temple. Església, capella, on es venera la imatge o relíquia d'un sant o d'una santa. Edifici religiós famós.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>sanctuariu</i> mat. sign., deriv. llatí de <i>sanctus</i>, -a, -um "sant".</p>
Sardana	<p>Dansa catalana que ballen tants dansaire com es vullga, agafats per les mans i formant una rodona.</p> <p>ETIM.: desconeguda.</p> <p>CULT. POP.: En un article del Mn. Martirià Brugada i Clotas, <i>Banyoles. Festa del Terme en honor als sants Abdon i Senén</i>, tret del llibre <i>Repics de festa. Aplecs, fires i festes del Pla de l'Estany</i> (de diversos autors i publicat pel Consell Comarcal del Pla de l'Estany, en 1999), podem veure com les sardanes estan associades a activitats festives i, fins i tot, a la celebració de festivitats religioses, com la dels sants Abdó i Senent: "<i>Amb la desamortització del 1835 la Confraria va perdre, entre altres coses, el domini del camp que tenia a Canaleta si bé es continuà utilitzant-se per ballar-hi les sardanes de la festa</i>" (p. 93) i "<i>La festa acabava a la nit, a la plaça Major, on confluïen propietaris rurals i pagesos de tot el Terme. Una de les sardanes era la del ram que les pabordesses havien confeccionat i venien als balladors galants</i>" (p. 95). També sobre sardanes i, en relació amb Banyoles, en l'article <i>Antecedents de la Plaça dels Sants Abdó i Senén</i>, de Miquel Rustullet Noguer, del 2012, en la <i>Revista de Banyoles</i>, comneta que, fins i tot, en Banyoles (el Pla de l'Estany), "<i>en el paratge conegut com la 'Coromina de Canaleta', (...) Cada any, enmig de la pols i amb el perill de regirar-se algun turmell, l'audició de sardanes no s'hi deixava de fer. Es deia que si un any</i></p>

	<p><i>s'interrompia s'hauria perdut el dret [per celebrar-hi l'aplec] per sempre més. Jaume Oller recorda haver sentit explicar com alguns dels més vells havien vist ballar les sardanes a pluja batent amb els músics aixoplugats sota els paraigües dels pabordes i pabeneïters. Era qüestió de defensar la ballada anual del 30 de juliol, evitar que no hi hagués causa per l'extinció.</i></p> <p><i>La veritat és que en uns anys en què les ocasions per a fer festa no eren pas excessives, l'aplec de la gent del Terme, a final de juliol, s'agraïa” (pp. 18-19).</i></p>
Sega	Acte de segar els sembrats o <i>messes</i> . Conjunt de messes segades. L'època en què es cull lo sembrat, en aquest cas, el forment, la vinya, l'arròs...
Segar	<p>Tallar amb la dalla, amb la corbella (o falç), o amb una altra eina semblat, les messes, l'herba.</p> <p>CULT. POP.: Hi ha el refrany <i>Sembraràs quan podràs</i> (o “<i>quan voldràs</i>”), i per Sant Joan <i>segaràs</i>: significa que la darrera de juny és el temps adequat per a començar la segada.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>secare</i> “tallar”.</p>
Senent, Senén	<p>Nom d'home.</p> <p>ETIM.: En l'apartat de la recerca reservat als noms, hi ha informació detallada sobre el nom Senent com també del nom Abdó.</p>
Serenata	<p>Música, cant, que es fa de nits i sota la finestra de la persona que s'homenatja.</p> <p>ETIM.: de l'italià <i>serenata</i> mat. sign., deriv. italià de <i>serenare</i> “asserenar”, que és un derivat italià de <i>sereno</i> “seré”, ja que es cantava a l'aire lliure de la nit.</p>
Simiots	<p>Personatges de la mitologia catalana vinculats al bosc, com també l'Home d'Escorça, l'Home de Molsa i en Jan Pelut.</p> <p>ETIM.: deriv. de <i>simi</i>.</p> <p>V. ARLES.</p> <p>CULT. POP.: Segons explicà l'escriptor de la Seu d'Urgell Isidre Domenjó i podem llegir en l'article <i>El tamarro, la garsineu i el simiot, la fauna mitològica del Pirineu</i> (https://www.bondia.ad/cultura/el-tamarro-la-garsineu-i-el-simiot-la-fauna-mitolologica-del-pirineu), en un article publicat en el 2014, <i>El simiot és el nostre home de les neus</i>, i forma part, junt amb el tamarro i la garsina de llegendes del Pirineu “<i>que s'han transmès oralment durant generacions</i>”.</p> <p>L'obra de l'etnòleg i folklorista català Joan Amades i Gelats (1890-1959) permeté salvar de l'oblit aquest personatge, de qui deia que “<i>el seu record és un bon xic esborrat de la imaginació popular</i>”. La memòria d'aquests éssers és ben viva en Arles (comarca del Vallespir) on, fins i tot, hi ha un carrer dels simiots.</p>

	<p>Igualment, com podem llegir en l'entrada <i>Los simiots</i> (http://criptonatura.blogspot.com.es/2014/12/los-simiots.html), “<i>El círculo de acción de los simiots no se circunscribe solo a Arles. Además del Vallespir, hay referencias en la Garrotxa, la Cerdanya y el Alto Ampurdan [sic]. En el Castillo de Rocaberti, en la Junquera, hay asociada otra leyenda</i>”.</p> <p>En l'entrada <i>Els Sants de la Pedra</i> (http://mitologiacatalans.blogspot.com/2016/07/els-sants-de-la-pedra.html), del blog <i>Mitologia catalana</i>, podem llegir que “<i>Cap a l'any 960 la gent d'Arles patia l'assot dels simiots, que provocaven sequeres, inundacions, pedregades, pesta i que raptaven i devoraven criatures</i>”.</p> <p>Però, com es pot llegir en diferents fonts de què hem fet esment en aquest estudi, l'abat de l'abadia de Santa Maria (de la població pirinenca Arles), va decidir “<i>anar a consultar el Papa de Roma de quin sant podia endur-se'n relíquies perquè espantessin aquelles males bèsties</i>”. Amb el temps, i gràcies a la perseverança i a la fe de l'abat, va aconseguir el permís del Papa i feu efecte: “<i>Al llarg de la ruta [des de Roma cap a Arles], a tot arreu on hi havia simiots fugien esparverats en notar la santa presència [de les relíquies dels Sants de la Pedra]</i>”. Per a llegir-hi més, vegeu l'apartat dedicat a la mitologia.</p> <p>L'autor d'aquest article també hi escriu, en el mateix blog, u molt extens, sobre els simiots, titulat <i>Els simiots</i> (http://mitologiacatalans.blogspot.com/2016/07/els-simiots.html).</p> <p>ETIM.: El terme <i>moneia</i>, registrat en el <i>Diccionari Català-Valencià-Balear</i> en la ciutat de Mallorca i en la de Menorca, significa “simi”, “mona”.</p>
Societat agrària	Treta de l'article <i>Recordant les festes dels Sants de la Pedra: La Festivitat al Sagunt de 1907</i> , de Lluís Mesa i Reig.
Sopar al carrer	<p>Sopar que es fa en el carrer, de vegades, durant les festes populars o amb motiu de l'aplec d'alguna organització que celebra part de l'acte.</p> <p>ETIM.: deriv. de <i>sopa</i>, paraula que prové del germànic <i>suppa</i> “tros de pa sucats amb brou”.</p>
Soterrat	<p>Que resta enterrat, sota terra, especialment un difunt. En el cas de l'estudi, els Sants Abdó i Senent.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>sub-terrare</i> “soterrar”.</p>
Talla (art)	<p>Obra d'escultura, especialment de fusta.</p> <p>ETIM.: deriv. del verb <i>tallar</i>, el qual prové del llatí <i>taliare</i>, deriv. de <i>talea</i>, -ae “rebrot, plançó”. Un plançó, entre altres coses, és una branca plantada per a que arrelle.</p>
Tamborí	Tambor xicotet.
Taronja	Fruit del taronger, d'un color groc vermellós, que conté un suc àcid i dolç a la vegada.

	<p>CULT. POP.: Aquest fruit està present en les escultures dels Sants de la Pedra que hi ha en Palmera, ja que el capellà comentà a l'escultor Ricardo Rico, la conveniència de posar-ne, en lloc de forment, ja que és un poble on les taronges són molt comunes, a diferència del blat.</p>
Taulellet	<p>Diminutiu de <i>taulell</i>, especialment rajoleta, rajola fina i colorida.</p> <p>ETIM.: deriv. de <i>taulell</i>, el qual procedeix del <i>taula</i>, terme deriv. del llatí <i>tabula</i> “tauló”, que substituï el llatí <i>mensa</i>, -ae “taula”.</p> <p>CULT. POP.: Amb el nom de <i>taulellet de Manises</i>, terme que figura en el <i>Diccionari Català-Valencià-Balear</i> com “<i>joc de xiquets, en el qual els qui juguen diuen: ‘Taulellet de Manises, ¿ferro, fusta, llanda o repic?’ La mare respon una d’aquestes coses procurant que la que anomena estigui lluny dels jugadors; aleshores fugen tots corrents a tocar el que la mare ha dit, i paga aquell que la mare agafa abans que haja aconseguit tocar-ho</i>”.</p>
Tempesta, tempestat	<p>Pertorbació de l’atmosfera acompanyada de vent, pluja, neu o pedra, i, sovint, de llamps i trons.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>tempestate</i> “període de temps; mal temps”, deriv. llatí de <i>tempus</i>, -oris “temps”.</p>
Teocentrisme	<p>Forma de veure la vida i d’organitzar-la, fins i tot, socialment, políticament i culturalment, que té la religió com a centre de la vida.</p> <p>ETIM.: compost format pel grec <i>theos</i> “déu” i de <i>cèntric</i>, deriv. del llatí <i>centrum</i> “centre”, que vol dir “situat en el centre”.</p>
Tirar la corda	<p>Prova de força entre dos grups, cada u dels quals es posa a una banda de la corda i ha de tractar de portar l’altre a la seua banda.</p>
Tomata (o tomaca), tomàquet	<p>Fruit comestible de la tomatera.</p> <p>ETIM.: del castellà <i>tomate</i> mat. sign., que prové del nàhuatl <i>tomatl</i> mat. sign.</p>
Tortada	<p>Massa de farina fina pastada amb ametles moltes, rovells d’ou i sucre, sovint farcida de confitura i adornada externament de blanc d’ou, de fruita confitada, etc. Es fa de motle i té diverses formes, però sol ser de gruix considerable i constitueix una menja pròpia de gran festa.</p> <p>ETIM.: deriv. de <i>torta</i> “multitud de tords” o pres directament del castellà <i>tortada</i>.</p>
Torxa	<p>Bastó impregnat de matèria inflamable. Ciri gran de cera, generalment de figura prismàtica quadrada i amb quatre blens.</p> <p>ETIM.: del francès <i>torche</i> mat. sign., del llatí <i>torca</i> “feix retorçat”, derivat del llatí <i>torques</i>, -is “cosa retorçada”.</p>
Traca	<p>Treta de l’article <i>Recordant les festes dels Sants de la Pedra: La Festivitat al Sagunt de 1907</i>, de Lluís Mesa i Reig.</p>
Tradicció	<p>Conjunt d’hàbits, coneixements i creences que es transmeten a</p>

	<p>través de les generacions.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>traditione</i> mat. sign., deriv. del llatí <i>tradere</i> “lliurar, llegar”.</p>
Translació	<p>Acte i efecte de traslladar, especialment, dit del moviment d’un cos segons el qual, a cada instant, tots els punts d’aquest es mouen en una mateixa direcció i amb una mateixa velocitat. En aquest cas, faria referència, sobretot, al trasllat de les relíquies dels sants Abdó i Senent, després de demanar l’abat Arnulf (segle X) permís al Papa, des d’on eren (en l’actual Itàlia) fins a la població pirinenca Arles, aleshores, en un comtat català.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>translatione</i>, mat. sign.</p>
Traure el sant	Acte de traure el sant, en aquest cas, el dels sants Abdó i Senent, per a que ploja.
Treball	<p>Faena, activitat física o intel·lectual conduïda amb aplicació, en vista a un fi determinat. Efecte de l’esforç humà; la mateixa cosa feta, treballada. Lo que es fa per necessitat o per obligació.</p> <p>CULT. POP.: Hi ha refranys com <i>Del treball surt el profit, Uns se prenen el treball, i altres en trauen el profit</i> o <i>Després del treball, ve el descans</i>.</p> <p>ETIM.: deriv. de <i>treballar</i>, terme que, en el seu origen, procedia de <i>trepalium</i> “instrument de tortura compost de tres pals al qual eren lligat els reus o presoners”.</p>
Tritlleig	Repic de campanes amb so agut.
Trompa	Baldufa, joc rotatori amb què els xiquets juguen fent-la voltar vertiginosament.
Veneració	<p>Acte de retre culte a Déu, als sants, a la Mare de Déu, a les coses sagrades.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>venerare</i> mat. sign., deriv. llatí de <i>venerare</i> “venerar”, procedent de <i>Venus, -eris</i> “Venus”.</p>
Verema	<p>Collita del raïm. Té lloc, sobretot, en setembre.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>vindemia</i> mat. sign., format per <i>vinum, -i</i> “vi” i <i>demere</i> “traure”.</p>
Vetlada (o vetllada)	<p>Vetla, reunió que es fa de nit, sovint amb caràcter festiu.</p> <p>ETIM.: deriv. de <i>vetlar</i>, procedent de <i>vetlar</i> a partir del llatí <i>vigilare</i> “estar despert”, deriv. de <i>vigere</i> “estar desvetlat”.</p>
Vetlada musical	Acte nocturn que es fa acompanyat de música.
Vilatjà	<p>Veí d’un vilatge; pobletà.</p> <p>ETIM.: deriv. de <i>vila</i>, a partir del llatí <i>vila</i> “conjunt de cases”, el qual procedeix del llatí <i>villa, -ae</i> “casa de camp, propietat rural”.</p>
Vinya	<p>Arbust que produeix el raïm; camp plantat de vinya.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>vinea</i> mat. sign., forma de l’adjectiu <i>vineus, -a, -um</i> “relatiu al vi”, que és un deriv. llatí de <i>vinum, -i</i> “vi”.</p>
Volteig	Acte de fer voltes, girant una cosa, com ara, una campana, en posició inversa de com estava.

	ETIM.: deriv. de <i>voltar</i> , procedent del llatí <i>volvitare</i> , a partir de <i>volvere</i> “girar, fer voltes”.
Volteig de campanes	<p>Fer que peguen voltes les campanes, sobretot, per a convidar, amb el seu so, a una celebració extraordinària de tipus religiós, com ara, una festivitat local o molt popular, per exemple, Pasqua, Sant Jordi, Sant Vicent Ferrer, Nadal, etc.</p> <p>CULT. POP.: En relació amb el terme <i>campana</i>, hi ha refranys, com ara, <i>Segons la campana, el so</i> (Catalunya), <i>Així com és la campana, tal és la batallada</i> (Ciutat de València) i <i>Tots duim una campana dalt es cap</i> (Ciutat de Mallorca), que volen dir que tots demostrem, amb les nostres obres, el nostre caràcter.</p>
Vot	<p>Prometença que es fa a Déu o a algun sant.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>votum</i>, mat. sign.</p>
Vot (religiós)	Prometença que hom fa a Déu, a la Mare de Déu, a un sant, a una santa, etc. Obligació espontània que es contrau envers Déu.
Vot de poble	Votació que es fa en una població per a determinar, per exemple, el seu patró.
Xanglot	<p>En la forma <i>xanglot de raïm</i>, penjoll de raïm. Porció (o pomellet o gotim) d'un penjoll de raïm.</p> <p>Sobre el mot <i>xanglot</i> diré que era la primera vegada que el llegia, concretament, en l'entrada <i>Sants de la Pedra</i> (http://basseta2007.blogspot.com/2007/07/sants-de-la-pedra.html), del blog Basseta, quan diu que “<i>Les seues imatges [les dels sants Abdó i Senent] són les de dos prínceps. L'un té unes espigues de blat i l'altre un xanglot de raïm, productes del camp relacionats amb el pa i el vi</i>”.</p> <p>Afegiré que, tot i que no vaig tenir la curiositat de buscar-lo en cap vocabulari ni diccionari, però sí per mitjà de Facebook amb una pregunta en el meu mur i en el del grup <i>REFLEXIONS</i>, els meus familiars (fins i tot, els meus avis, amb tres dels quals pogué conviure) em pren (com també ho feien els avis) la forma <i>penjoll de raïm</i>. Tots els meus familiars més directes valencianoparlants són de la comarca de l'Horta de València. Tot i això, direm que, en el <i>Diccionari Català-Valencià-Balear</i>, apareix però de manera indirecta, en l'entrada <i>Singlot</i>, com a variant.</p> <p>Així, com vaig indicar a uns amics de Facebook, amb el terme <i>penjoll</i> (aplicat al raïm), fem al·lusió al “<i>conjunt de grans de raïm que formen part de lo que s'ha tallat de la vinya i del que hem agafat a partir d'u més gros i que, per exemple, s'ha tret per a dinar o sopar</i>”, cosa prou típica a mitjan estiu, com ho confirmà el meu amic Vicent Martínez, a través de Facebook, després d'escriure-li “<i>Em fa l'efecte que, per eixos dies [6 d'agost, quan es celebra la festa patronal del Crist dels Necessitats en Aldaia, on els Sants de la Pedra són copatrons i el Crist, patró principal], ja pot haver-se arreplegat la primera collita de raïm. ¿És així per Alberic?</i>” amb la resposta “<i>Sí. El primer xanglot i el primer blat són per a ells</i>”.</p>

	<p>Joan Prió Pinyol i Rosa Maria Clotet, de Catalunya, parlaven de “gotim”.</p> <p>En l’entrada facilitada per l’amic Carlos Barneda, en Facebook, acompanyada de l’article <i>Els xanglots i més diacrítics</i> (https://osgarmar.wordpress.com/2014/01/16/els-xanglots-i-mes-diacritics), de J. Leonardo Giménez i publicat en el blog <i>Espai de llengua, cultura i educació</i>, podem llegir “Vols raïm?” “Dóna-me’n un xanglot”, és a dir, que estariem expressant la idea “Dóna-me’n un penjollet (o un gotim)”.</p> <p>Agraesc la col·laboració d’Àngels Reig Andreu, Pere Vidal, Ramon Samsó Teulats, Carlos Barneda, Rosa Maria Clotet i Joan Prió Pinyol, junt amb la de Vicent Martínez.</p> <p>ETIM.: del llatí <i>singultu</i> mat. sign.</p>
Xapes, les	<p>Joc en què es llancen monedes o altres peces metàl·liques contra una o algunes estan posades en terra fins a aconseguir que aquestes isquen d’un redol determinat. Joc en què es llancen monedes a l’aire i guanya o perd el jugador segons que en caure queden en terra en un posició o en altra.</p> <p>Informació treta del <i>Diccionari Català-Valencià-Balear</i>.</p>